

2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Sosyal Boyutunun Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Temsili

Elmaziye Temiz¹ & Gülşah Yavuz^{2,}*

Özet: Bu çalışmanın amacı Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının sosyal boyutunda yer alan hedeflerin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda temsil edilmesini incelemektir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi desende gerçekleştirilen çalışmanın veri kaynakları Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ile Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kitapçığıdır. Programın genel amaçları, uygulanmasına ilişkin esasları, öğrenme alanları ve öğrenme çıktıları çerçevesinde; sosyal sürdürülebilirlik boyutundaki “Yoksulluğa Son”, “Açlığa Son”, “Sağlık ve Kaliteli Yaşam”, “Nitelikli Eğitim”, “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği”, “Eşitsizliklerin Azaltılması”, “Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar”, “Sorumlu Üretim ve Tüketim”, “Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar” ile ortak boyutta yer alan “Amaçlar İçin Ortaklıklar” olmak üzere on temel amaca yer verilmesi içerik analizi tekniğiyle karşılaştırmalı incelenmiştir. Elde edilen bulgular, öğretim programının sosyal sürdürülebilirliği destekleyen değerlere, toplumsal sorumluluk bilincine, insan haklarına ve demokratik katılım ilkelerine önem verdiğini göstermiştir. Programda yer alan özel amaçlar, sosyal sürdürülebilirlik boyutunda en yoğun biçimde “Nitelikli Eğitim” ile ilişkilendirilmiştir. Programın uygulanmasına ilişkin esaslardan 14’ü “Nitelikli Eğitim” ve beşi “Eşitsizliklerin Azaltılması” amaçlarıyla ilişkilendirilmiştir. Programda her iki hedef doğrultusunda da öğrencilerin bireysel farklılıklarına duyarlı, katılımcı, sosyal-duygusal gelişimi önceleyen, disiplinler arası ve bağlam temelli öğrenme ortamlarının oluşturulmasına yönelik ilke ve uygulamalara yer verildiği görülmektedir. Programda sınıf seviyelerinde sosyal boyutta yer alan bazı Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları birden fazla öğrenme alanında yer almaktadır. Bununla birlikte, programda SKA 1, 2, 5 ve 10 gibi temel hedeflerin temsil düzeyinin artırılması ve öğretmenlerin kapsayıcı eğitim yaklaşımlarına yönelik mesleki gelişimlerinin desteklenmesi, sosyal sürdürülebilirliğin eğitim ortamlarında daha etkin biçimde yaşama geçirilmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir kalkınma amaçları, sosyal sürdürülebilirlik, Türkiye yüzyılı maarif modeli, hayat bilgisi dersi öğretim programı, öğretim programı bileşenleri, içerik analizi

Geliş Tarihi: 20.06.2025 – **Kabul Tarihi:** 27.06.2025 – **Yayın Tarihi:** 30.06.2025

DOI:

¹ Elmaziye Temiz, Çanakkale Onsekiz Mart University, Department of Educational Sciences., ORCID: 0000-0001-6346-6746.

*Correspondence: gulsahyavuz2018@gmail.com

² Gülşah Yavuz, Ministry of Education. ORCID: 0009-0004-2111-8128.

The Representation of the Social Dimension of the 2030 Sustainable Development Goals in the Türkiye Century Education Model Life Sciences Course Curriculum

Abstract: This study aimed to examine the representation of the goals within the social dimension of the United Nations 2030 Sustainable Development Goals in the Türkiye Century Education Model Life Sciences Course Curriculum. This study, designed using the qualitative research method of document analysis, draws on the Türkiye Century Education Model Life Sciences Course Curriculum and the United Nations 2030 SDG booklet as data sources. Within the framework of the curriculum's general objectives, implementation principles, learning domains, and learning outcomes, ten core goals were comparatively analysed using content analysis: "No Poverty," "Zero Hunger," "Good Health and Well-being," "Quality Education," "Gender Equality," "Reduced Inequalities," "Sustainable Cities and Communities," "Responsible Consumption and Production," "Peace, Justice and Strong Institutions," and the cross-cutting goal of "Partnerships for the Goals." The findings indicate that the curriculum emphasizes values that support social sustainability, awareness of social responsibility, human rights and the principles of democratic participation. Among the specific objectives included in the curriculum, "Quality Education" was found to be the most intensively associated with the social sustainability dimension of the SDGs. Fourteen of the implementation principles were related to "Quality Education," while five were associated with "Reduced Inequalities." The curriculum incorporates principles and practices that promote inclusive, participatory, socially and emotionally supportive, interdisciplinary and context-based learning environments, in line with both goals. At the class level, some social-dimension SDGs are represented across multiple learning domains in the curriculum. However, increasing the representation level of core goals such as SDGs 1, 2, 5, and 10 within the program, and supporting teachers' professional development in inclusive education approaches, will contribute to a more effective implementation of social sustainability in educational settings.

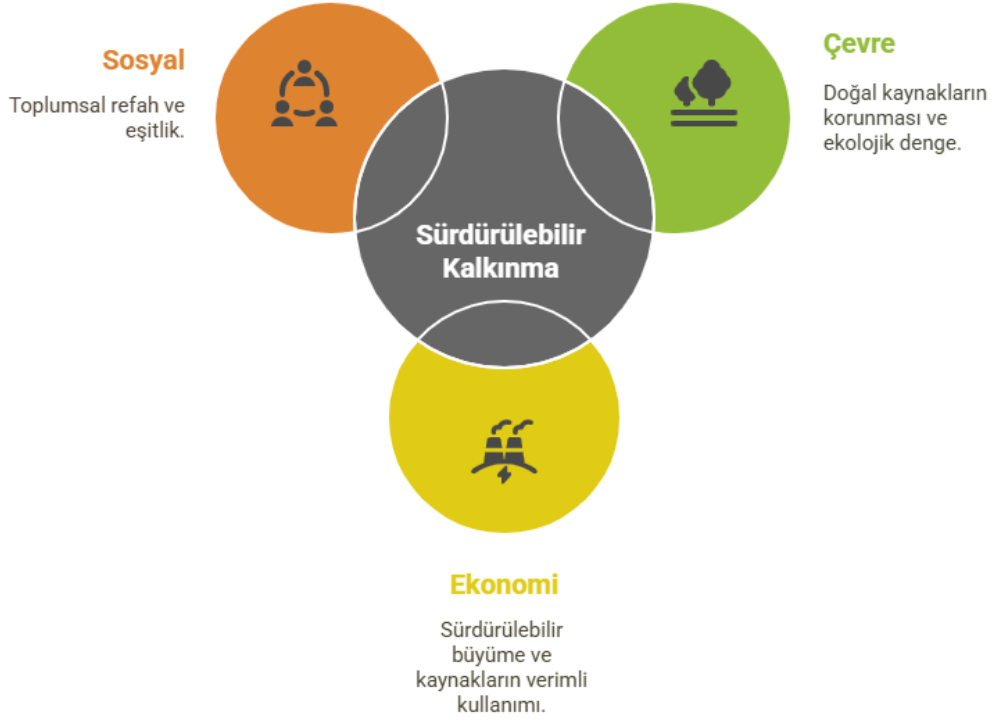
Keywords: sustainability, sustainable development, sustainable development goals, social sustainability, türkiye century education model, life science course curriculum, curriculum components, content analysis

GİRİŞ

Küresel ölçekte artan çevre, ekonomi ve toplum temelli sorunlar, kalkınmanın yalnızca ekonomik büyüme üzerinden değerlendirilmesini yetersiz hale getirmiş; kalkınma anlayışının çok yönlü bir yapıya dönüşmesini gerekli kılmıştır. Bu doğrultuda, Birleşmiş Milletler (BM) tarafından 2015 yılında ilan edilen Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA), dünya genelinde kapsayıcı ve bütüncül bir kalkınma yaklaşımı sunmaktadır. SKA'lar yalnızca çevre ve ekonomiyle sınırlı kalmayıp; toplumsal eşitlik, insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, nitelikli eğitim ve topluma katılım gibi sosyal sürdürülebilirlik alanlarını da kapsamaktadır (UN, 2015). Bu çerçevede, eğitim sistemlerinin temel görevlerinden biri, bireyleri yalnızca akademik bilgiyle donatmak değil; aynı zamanda toplumsal sorunlara duyarlı, katılımcı ve sorumluluk sahibi yurttaşlar olarak yetiştirmektir.

SKA'nın hayata geçirilmesi sürecinde eğitim, yalnızca bireysel dönüşümün değil, aynı zamanda toplumsal gelişmenin de temel taşı olarak öne çıkmaktadır. Özellikle SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ile bu amacın alt hedeflerinden biri olan Hedef 4.7 "2030 yılına kadar, sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir yaşam tarzları, insan hakları, cinsiyet eşitliği, barış ve şiddetsizlik kültürü geliştirme, dünya vatandaşlığı, kültürel çeşitlilik ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısı alanlarında eğitim dâhil diğer yöntemler aracılığıyla sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi için gereken bilgi ve becerilerin tüm öğrenen kişiler tarafından edinilmesini sağlamak", bireylerin sürdürülebilir kalkınmayı destekleyecek bilgi, beceri, değer ve tutumlarla donatılmasının önemini vurgulamaktadır (UNESCO, 2017a). Bu doğrultuda, eğitim programlarının toplumsal sürdürülebilirliği temel alan bir yaklaşımla yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Bu çerçevede, Hayat Bilgisi Dersi; kendini ve çevresini tanıyan, sağlıklı ve güvenli bir yaşam süren, ailenin önemini ve toplumun değerlerini özümseyen, yaşadığı yeri ve ülkesini seven, çevresine ve doğaya karşı duyarlı, bilim ve sanatı önemseyen, araştırmacı, üretken, millî bilince ve manevi değerlere sahip bireylerin yetiştirilmesi amaçlaması (MEB, 2024) bakımından SKA'ların özellikle toplumsal yönüne ilişkin kazanımların öğrencilere aktarılmasında önemli bir rol üstlenmektedir.

Sürdürülebilirlik kavramı, yalnızca çevresel kaynakların korunmasıyla sınırlı olmayıp, aynı zamanda ekonomik kalkınma, sosyal adalet ve eşitliği de kapsayan çok boyutlu bir yapıya sahiptir. 1987 tarihli Brundtland Raporu'nda sürdürülebilir kalkınma, "gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini tehlikeye atmadan, bugünün ihtiyaçlarının karşılanması" biçiminde tanımlanmıştır (WCED, 1987). Bu tanım, sürdürülebilir kalkınmanın yalnızca çevreci bir yaklaşım değil, uzun vadeli ve bütüncül bir toplumsal dönüşüm vizyonu olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, sürdürülebilir kalkınma; çevresel, ekonomik ve sosyal (Şekil 1) sistemlerin birbirini tamamlayan unsurlar olarak değerlendirilmesini gerektirmektedir.

Şekil 1. Sürdürülebilirlik Boyutları

SKA'lar toplam 17 ana hedef (Şekil 2) ve 169 alt hedeften oluşmaktadır. Bu hedefler arasında yoksulluğun azaltılması, nitelikli eğitimin sağlanması, toplumsal eşitliğin teşviki ve iklim değişikliğiyle mücadele gibi farklı alanlar yer almaktadır (UN, 2015). Bu yönüyle SKA'lar, yalnızca politika düzeyinde değil; eğitim sistemleri aracılığıyla bireylerin bu küresel hedeflere yönelik bilinç, beceri ve tutumlarla donatılmasını sağlayarak toplumsal dönüşüm sürecine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Eğitim, böylece SKA'ların gerçekleştirilmesinde dönüştürücü bir araç olarak konumlanmaktadır.

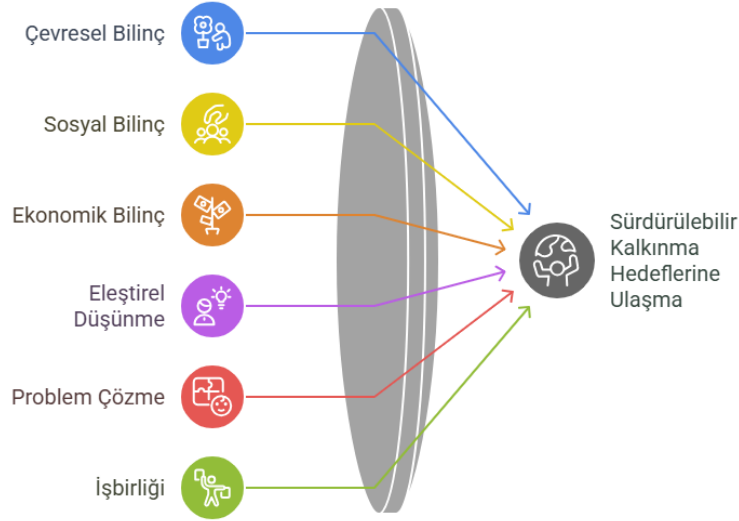

Şekil 2. Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (<https://www.kureselamaclar.org/> adresinden alınmıştır.)

UNESCO (2017a), Sürdürülebilir Kalkınma için Eğitim (Education for Sustainable Development–ESD) kavramını; bireylerin sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun değer, tutum ve davranışları geliştirmesini hedefleyen kapsamlı bir eğitim yaklaşımı olarak tanımlamaktadır. Bu paradigma (Şekil 3), öğrenen bireylerin karmaşık küresel sorunları kavrayıp çözüm üretme kapasitesine ulaşmasını ve bu yolla toplumsal düzeyde değişim yaratmasını amaçlamaktadır. Leicht, Heiss ve Byun (2018), eğitimin, bireyleri sürdürülebilir kalkınmaya katkı sunabilecek bilgi, beceri ve değerlere sahip kılacak biçimde yeniden yapılandırılmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınmayı temel alan bir eğitim modeli, günümüz eğitim sistemlerinin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM), bireyin zihinsel, duygusal, toplumsal ve ahlaki gelişimini bütüncül bir yaklaşımla ele alan; yerli değerlerle evrensel ilkeleri harmanlayan çağdaş bir eğitim anlayışı olarak yapılandırılmıştır (MEB, 2023). Bu model, bireyin hem kendisine hem de içinde yaşadığı topluma karşı sorumluluk duyan, eleştirel düşünebilen ve etik değerlere duyarlı bir yurttaş olarak yetişmesini hedeflemektedir. TYMM'nin çok katmanlı yapısı, özellikle SKA'nın sosyal boyutlarıyla pedagojik düzeyde anlamlı bir örtüşme göstermektedir. Modelin genel amaçları ve uygulama ilkeleri; toplumsal eşitlik, sosyal adalet, insan hakları, barış kültürü ve etkin yurttaşlık gibi SKA hedeflerini ilkesel düzeyde doğrudan desteklemektedir. Öğretim programları arasında yer alan ortak bileşenlerde ise “değer eğitimi”,

“hak temelli yaklaşım”, “birlikte yaşama kültürü” ve “toplumsal sorumluluk” gibi SKA ile örtüşen temalar bütüncül ve sistematik bir biçimde ele alınmaktadır.

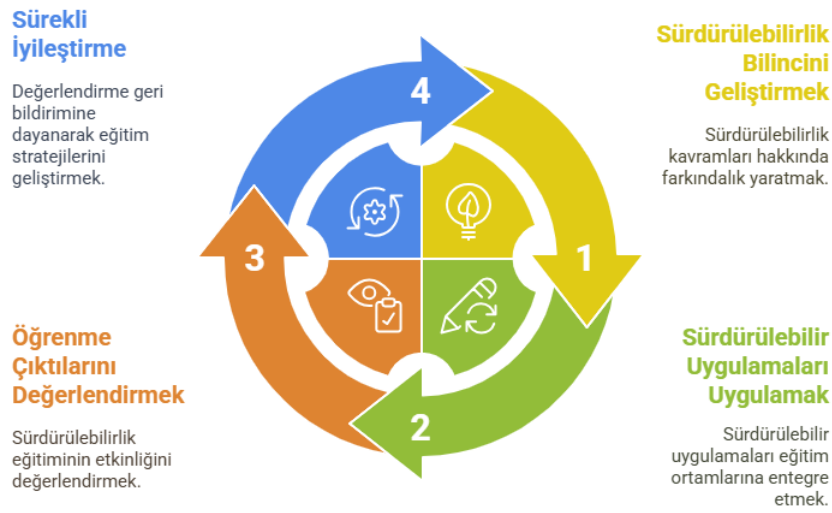

Şekil 3. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim Paradigması

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (HBDÖP), ilkokul çağındaki çocukların (1., 2. ve 3. sınıf düzeyinde) olgu, olay ve bilgileri bir bütün hâlinde algılayabilme becerilerini geliştirmeyi amaçlayan disiplinler arası bir yaklaşımla yapılandırılmıştır. İlkokul dönemi çocuklarının bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişim özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, bu yaş grubuna yönelik bütüncül bir öğretim yaklaşımı sergilenmesi pedagojik açıdan önem arz etmektedir. Çok sayıda disiplinden (sosyal bilgiler, fen bilimleri, matematik, trafik güvenliği, din kültürü ve ahlak bilgisi, insan hakları, vatandaşlık ve demokrasi, görsel sanatlar, müzik, beden eğitimi ve oyun gibi) yararlanılarak oluşturulmuş olan program öğrencilerin farklı bilgi türlerini ilişkilendirerek anlamlandırmalarını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca farklı alanların Hayat Bilgisi dersinde birlikte sunulması dersin bütüncül yapısını güçlendirmektedir (MEB, 2024). Özellikle 2030 SKA doğrultusunda, HBDÖP’nda yer alan “Nitelikli Eğitim” (SKA 4), “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” (SKA 5), “Eşitsizliklerin Azaltılması” (SKA 10), “Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar” (SKA 16) ve “Amaçlar İçin Ortaklıklar” (SKA 17) gibi hedeflerle ilişkilendirilmiş öğrenme çıktılarının öğrencilere kazandırılması, erken yaşlardan itibaren sürdürülebilir kalkınma kültürünün yerleşmesine katkı sunmaktadır.

SKA’ların ulusal eğitim programlarına dahil edilmesi, yalnızca içerik temelli bir düzenleme ile sınırlı kalmamakta; aynı zamanda değer merkezli bir pedagojik dönüşümü de

zorunlu kılınmaktadır (Şekil 4). SKA 4.7 hedefi, daha önce de ifade edildiği üzere, bireylerin insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, kültürel çeşitliliğe saygı, barış kültürü ve küresel vatandaşlık gibi değerleri içselleştirmelerini hedeflemektedir (UNESCO, 2017). Bu doğrultuda, eğitim programlarının yalnızca bilişsel öğrenme çıktıları üretmesi yeterli görülmemekte; etik, duygusal ve sosyal gelişim ekseninde bireylerin bütüncül bir yaklaşımla yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (Wals, 2012). Dolayısıyla, SKA’ların eğitim politikalarına entegrasyonu, pedagojik yaklaşımların, program bileşenlerinin ve öğretim süreçlerinin yeniden yapılandırılmasını gerekli kılınmaktadır.

Şekil 4. Eğitimde Sürdürülebilirlik Döngüsü

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM), bireyin zihinsel, duygusal, sosyal ve ahlaki yönlerini bütünsel biçimde geliştirmeyi amaçlayan; yerel değerlerle evrensel ilkeleri bütünleştiren çağdaş bir eğitim modelidir (MEB, 2023). Bu model, bireyin yalnızca kendisine karşı değil, topluma karşı da sorumluluk duyan; etik değerlere bağlı, eleştirel düşünebilen ve sosyal duyarlılığı yüksek bir yurttaş olarak yetişmesini hedeflemektedir. TYMM’nin bu bütüncül yaklaşımı, SKA’ların özellikle sosyal boyutları ile pedagojik düzlemde güçlü bir uyum sergilemektedir. Genel amaçlar ve uygulama esasları, toplumsal eşitlik, insan hakları, sosyal adalet, barış kültürü ve aktif yurttaşlık gibi SKA değerleriyle örtüşmektedir. Bununla birlikte, program bileşenlerinde yer alan “değer eğitimi”, “hak temelli yaklaşım”, “birlikte yaşama kültürü” ve “toplumsal sorumluluk” gibi temalar da SKA’ların eğitim bağlamında gerçekleştirilmesine yönelik yapısal bir dayanak oluşturmaktadır.

Eğitim programlarının, SKA sosyal boyutlarını yalnızca bilişsel içerik düzeyinde değil, aynı zamanda öğrenen bireylerin öznel gelişimini, etik duyarlılığını ve toplumsal sorumluluk

bilincini destekleyecek biçimde yapılandırılması gerektiği açıktır. Eğitimin bireyleri sadece bilgiyle donatmakla kalmayıp, onların sosyal değişime katkı sunabilecek eylem yeterliliklerini de geliştirmesi beklenmektedir. Türkiye bağlamında 2030 SKA'lara ilişkin eğitimsel sorumluluklar uzun süredir politika belgelerinde ve akademik tartışmalarda yer bulmaktadır; ancak bu hedeflerin ulusal öğretim programlarında ele alınışına ilişkin çalışmalar sınırlı kalmıştır. Bu çalışma, TYMM HBDÖP'nda yer alan unsurları BM 2030 SKA sosyal boyutu çerçevesinde analiz ederek bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Böylece çalışma, hem eğitim programlarının sosyal yönelimli yapısını değerlendirme hem de sürdürülebilir kalkınma odaklı eğitim politikalarına katkı sunma potansiyeli taşımaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın problem cümlesi "SKA'nın sosyal boyutunda yer alan amaçlar TYMM SBDÖP'nın unsurlarında (genel amaçları, uygulanmasına ilişkin esaslar, öğrenme alanı, öğrenme çıktıları) nasıl temsil edilmektedir?" şeklindedir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi desende gerçekleştirilmiştir. Doküman analizi, mevcut yazılı ve görsel materyallerin sistematik biçimde incelenerek bilgi edinilmesini amaçlayan bir nitel veri toplama ve analiz yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018; Yin, 2011). Araştırmanın amacı doğrultusunda, Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ile Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kitapçığı temel veri kaynakları olarak ele alınmıştır. Bu belgeler, sosyal sürdürülebilirlik teması kapsamında tematik bir yaklaşımla analiz edilmiştir.

Veri Kaynakları

Veri setinin belirlenmesinde, araştırma problemini en iyi şekilde temsil edecek içeriklerin seçilmesini mümkün kılan amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir (Patton, 2002). Araştırmanın temel veri kaynaklarını, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kitapçığı oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, SKA'ndan sosyal boyutta yer alan amaçlar analiz kapsamına alınmış ve TYMM HBDÖP'ndaki öğelerle doğrudan ilişkilendirilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılacak verilerin belirlenmesi sürecinde, çalışmanın amacıyla uyumlu, özgün, güvenilir, temsiliyet gücü yüksek ve anlamsal değeri bulunan belgelerin seçilmesine özen gösterilmiştir (Mogalakwe, 2009). Bu bağlamda, veri kaynakları doğrudan ilgili kurumların resmî internet sitelerinden temin edilmiştir. HBDÖP belgesine Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı'nın resmî web adresinden (<https://tymm.meb.gov.tr/upload/program/2024programhay123Onayli.pdf>) ulaşılmıştır. BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ve Göstergeleri kitapçığı ise Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı'nın resmî web adresinden (<http://www.surdurulebilirlikalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2021/02/SKA-ve-Gostergeleri-Kapak-Birlestirilmis.pdf>) sağlanmıştır. Bu yönüyle, çalışmada kullanılan dokümanlar, güvenilirlik, geçerlilik ve temsiliyet açısından bilimsel nitelik taşıyan veri kaynakları olarak değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler, içerik analizi tekniği ile değerlendirilmiştir. İçerik analizi, verilerin sistematik biçimde çözümlenmesini, anlamlı temalar ve kategoriler oluşturulmasını, bu temalar aracılığıyla örüntülerin ve frekansların belirlenmesini amaçlayan nitel bir analiz tekniğidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018) ve temel amacı, verilerdeki açık ya da örtük anlamları ortaya koymak ve bunlar arasındaki ilişkileri tanımlamaktır.

Kodlama süreci, içerik analizinin ayrılmaz bir bileşeni olarak, verilerin düzenlenmesine ve sınıflandırılmasına katkı sağlamaktadır. Bu çalışmada, ilk aşamada Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA), araştırmanın amacına uygun biçimde "SKA boyutları" teması altında kategorilere ayrılarak değerlendirilmiştir. Alan yazında yer alan çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlardaki SKA'lara ilişkin çalışmalar incelenmiş ve araştırmacılar tarafından en kapsamlı boyut-hedef listesi oluşturularak Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Çevresel, Ekonomik ve Sosyal Boyutlara Göre Dağılımı

Boyutlar	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA)
Çevresel Boyut	SKA 6 - Temiz Su ve Sanitasyon
	SKA 7 - Erişilebilir ve Temiz Enerji
	SKA 13 - İklim Eylemi
	SKA 14 - Sudaki Yaşam
	SKA 15 - Karasal Yaşam

Ekonomik Boyut	SKA 8 - İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
	SKA 9 - Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
Sosyal Boyut	SKA 1 - Yoksulluğa Son
	SKA 2 - Açlığa Son
	SKA 3 - Sağlık ve Kaliteli Yaşam
	SKA 4 - Nitelikli Eğitim
	SKA 5 - Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
	SKA 10 - Eşitsizliklerin Azaltılması
	SKA 11 - Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar
	SKA 12 - Sorumlu Üretim ve Tüketim
Ortak Boyut	SKA 16 - Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar
	SKA 17 - Amaçlar için Ortaklıklar

Tablo 1’de görüldüğü üzere; çevresel boyut altında SKA 6 (Temiz Su ve Sanitasyon), SKA 7 (Erişilebilir ve Temiz Enerji), SKA 13 (İklim Eylemi), SKA 14 (Sudaki Yaşam) ve SKA 15 (Karasal Yaşam) yer almaktadır. Ekonomik boyutta, SKA 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) ile SKA 9 (Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı); sosyal boyut kapsamında ise SKA 1 (Yoksulluğa Son), SKA 2 (Açlığa Son), SKA 3 (Sağlık ve Kaliteli Yaşam), SKA 4 (Nitelikli Eğitim), SKA 5 (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği), SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması), SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar), SKA 12 (Sorumlu Üretim ve Tüketim) ve SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) bulunmaktadır. Son olarak, SKA 17 (Amaçlar için Ortaklıklar), her üç boyutla da ilişkili olduğundan ortak amaç olarak sınıflandırılmıştır.

TYMM HBDÖP analizinde, sosyal boyuttaki amaçlar ve alt amaçlar; programın genel hedefleri, uygulama ilkeleri, öğrenme alanları ve öğrenme çıktılarıyla bağlantılı olarak değerlendirilmiştir. Her bir unsur bağımsız olarak incelenmiş olsa da aynı zamanda birden fazla Sürdürülebilir Kalkınma Amacı (SKA) ile ilişkilendirilebilmektedir. Bulgular kısmında, sosyal boyuttaki SKA’larla bağlantılı olarak TYMM HBDÖP’nin uygulama ilkelerine dair maddeler, anahtar kavramlar ve kavramsal kodlar yardımıyla ifade edilmiştir. Öğrenme çıktıları ise programda yer alan kodlar (örneğin HB.1.1.1, HB.2.1.1, HB.3.1.1) ile gösterilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik, nicel araştırmalardan farklı olarak değerlendirilmekte ve araştırma sürecinin bütünselliği içinde ele alınmaktadır. Bu çalışmada geçerlik ve güvenirliliği sağlamak amacıyla Guba ve Lincoln (1982) tarafından önerilen stratejiler temel alınmıştır. Bu çerçevede inanılabilirlik (credibility), veri toplama, analiz ve yorum süreçlerinde bir program geliştirme uzmanı ile sürdürülebilirlik alanında uzman bir akademisyenin görüşlerine başvurularak sağlanmıştır. Aktarılabilirlik (transferability), elde edilen bulguların benzer ortamlara genellenebilirliğini güçlendirmek amacıyla kapsamlı ve

derinlemesine betimlemelere yer verilerek desteklenmiştir. Doğrulanabilirlik (confirmability), araştırma sürecinin tüm aşamaları ayrıntılı biçimde açıklanmış ve toplanan veriler dijital ortamda sistematik biçimde saklanarak şeffaflık ve izlenebilirlik ilkeleri gözetilmiştir. Güvenilirlik (dependability) ise kodlayıcılar arası tutarlılığın değerlendirilmesiyle sağlanmıştır. Bu amaçla, Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen görüş birliği/görüş ayrılığı formülü uygulanmış ve kodlayıcılar arası uyum oranı %87 olarak hesaplanmıştır. Bu oran, nitel araştırmalarda kabul edilebilir düzeyin üzerinde bir tutarlılığa işaret etmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma TYMM HBDÖP ile 2030 SKA'nın sosyal boyutunda yer alan amaçlarla sınırlıdır.

BULGULAR

Araştırma sürecinde elde edilen bulgular, araştırma sorusunda yer alan program unsurları sırası ile uyumlu bir şekilde aşağıda sunulmuştur:

Tablo 2. TYMM HBDÖP'nin Özel Amaçlarında Sosyal Boyuttaki SKA'na İlişkin Bulgular

HBDÖP Özel Amaçları	2030 SKA
1. Fiziksel ve duygusal özelliklerini fark ederek kendilerini tanımaları	SKA 3, SKA 4
2. Yeteneklerini ve gelişime açık alanlarını keşfetmeleri	SKA 4
3. Okula uyum sağlamaları	SKA 4, SKA 10
4. Kişisel alanların önemini kavramaları	SKA 5, SKA 10
5. Trafik kurallarına uygun davranmaları	SKA 11, SKA 16
6. Sağlıklı ve güvenli yaşam becerilerini kazanmaları	SKA 3, SKA 16
7. Aile bütünlüğünün ve ailenin toplumsal yaşam için önemini fark etmeleri	SKA 1, SKA 10
8. Çocuk olarak haklarını fark etmeleri ve sorumluluklarını yerine getirmeleri	SKA 10, SKA 16
9. Yakın çevrelerinden başlayarak ülkelerini ve dünyayı tanımaları	SKA 4, SKA 11, SKA 17
10. Afet bilinci kazanmaları ve afetlerde yaşam becerilerini uygulamaları	SKA 11, SKA 16
11. İnsan ve çevre arasındaki ilişkileri keşfetmeleri	SKA 12
12. Sürdürülebilir çevre bilincini yaşamlarına yansıtmaları	SKA 12, SKA 17
13. Bilim, teknoloji ve sanatın insan hayatındaki yerini kavramaları	SKA 4, SKA 11
14. Millî ve manevi değerleri yaşamlarına yansıtmaları	SKA 16
15. Temel yaşam becerilerini geliştirmeleri	SKA 4
16. Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanmaları	SKA 4

TYMM HBDÖP'nin özel amaçlarında sosyal boyutta yer alan SKA'na bulgular Tablo 2'de gösterilmektedir. Buna göre HBDÖP özel amaçlarının, öğrencilere bireysel farkındalık kazandırma ve toplumsal sorumluluk bilinci oluşturma açısından SKA'nın sosyal boyutlarıyla örtüştüğü görülmektedir. Fiziksel ve duygusal özelliklerini fark etme (1. amaç) ve yeteneklerini keşfetme (2. amaç) gibi amaçlar, öğrencilerin öz farkındalıklarını geliştirerek SKA 3 (Sağlık ve Kaliteli Yaşam) ve SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ile doğrudan ilişkilidir. Okula uyum sağlamaları

(3. amaç) ve Türkçeyi doğru ve etkili kullanmaları (16. amaç), sosyal uyumu güçlendirmeye yönelik katkılar sunarak SKA 4 ve SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) çerçevesinde değerlendirilmektedir. Kişisel alanların önemini kavrama (4. amaç) ve çocuk haklarını fark etme (8. amaç) becerileri, SKA 5 (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği) ve SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile örtüşmekte; öğrencilere insan haklarına saygılı, eşitlik temelli bir anlayış kazandırmaktadır. Trafik kurallarına uygun davranma (5. amaç) ve afet bilinci kazanma (10. amaç) gibi amaçlar ise SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ile doğrudan ilişkilidir ve güvenli yaşam çevrelerinin oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Aile bütünlüğünün öneminin kavranması (7. amaç), SKA 1 (Yoksulluğa Son) ve SKA 10 ile bağlantılı olarak toplumsal dayanışmayı ve sosyal destek yapılarını güçlendirmektedir. Yakın çevreden başlayarak ülkeyi ve dünyayı tanıma (9. amaç) ve çevresel sürdürülebilirlik bilinci kazanma (12. amaç), bireylerin SKA 11, SKA 12 ve SKA 17 (Amaçlar için Ortaklıklar) doğrultusunda daha bilinçli dünya vatandaşları olarak yetişmelerine katkı sağlamaktadır. Bilim, teknoloji ve sanatın insan yaşamındaki yerini kavrama (13. amaç), bireylerin SKA 4 ve SKA 11 ile uyumlu şekilde çok yönlü düşünebilmelerini teşvik etmektedir. Millî ve manevi değerlerin benimsenmesi (14. amaç) ise toplumsal barış ve kültürel bütünlük bağlamında SKA 16 ile doğrudan ilişkilidir. Temel yaşam becerilerini geliştirme (15. amaç) de SKA 4 kapsamında, bireylerin yaşam boyu öğrenme süreçlerine hazırlıklı hale gelmesine katkı sunmaktadır. Bu bulgular, HBDÖP'nin öğrencilere kazandırmayı hedeflediği özel amaçların, SKA'nın özellikle sosyal ve ortak boyutlarıyla anlamlı biçimde ilişkilendirilebildiğini göstermektedir. Program, bireysel gelişimi ve toplumsal sorumluluğu eş zamanlı destekleyen bütüncül bir eğitim yaklaşımı sunmaktadır.

Tablo 3. TYMM HBDÖP'nin Uygulanmasına İlişkin Esaslarda Sosyal Boyuttaki SKA'na İlişkin Bulgular

2030 SKA	TYMM HBDÖP Uygulama Esasları ile İlişkili Maddeler	Kavramsal Kodlar
4. Nitelikli Eğitim	1. Ortak Metin Temelli Yapı	Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğrenci profili odaklı planlama Öğrenme-öğretme süreçlerinin uyumu Ders materyalleri referans kullanımı Türkçenin doğru ve etkili kullanımı Söz varlığı ve dil becerilerinin geliştirilmesi
	2. Katılımcı ve Güvenli Öğrenme Ortamı	Etkin katılım Sosyal-duygusal gelişim Olumlu sınıf iklimi
	3. Bilimsel ve Disiplinler Arası Yaklaşım	Araştırma, inceleme ve sorgulama

	Bağlam temelli planlama Zümre iş birliği
4. Zaman ve Sıra Planlaması	Kademeli uygulama Ön öğrenme eksikliklerinin tespiti ve giderilmesi Öğrenci hazırbulunuşluk düzeyi dikkate alınması
5. Programlar Arası Bileşenler	Sosyal-duygusal öğrenme becerileri Değerler Okuryazarlık Performans görevleri Kontrol listeleri ve ölçme araçları
6. Bütüncül Öğrenme Deneyimi	Kalıcı öğrenme Farklı öğretim yöntem ve teknikleri Disiplinler arası ilişkiler
7. Materyal Tasarımı ve Kullanımı	Hazırbulunuşluk düzeyine uygun materyal geliştirme Öğrenme stillerine uygun materyaller Zümre ve branşlar arası iş birliği
10. Beceri Temelli Çıktı Tasarımı	Kavramsal ve alan becerileri Süreç bileşeni uyarlamaları Yakın-anlamli kavramların kullanımı Bütünleşik beceriler ile çıktı sadeleştirilmesi
11. Destekleme/Zenginleştirme Uygulamaları	Bireysel farklılıkların gözetilmesi Öğrenci ilgi, ihtiyaç ve isteklerine göre planlama ve uygulama
12. Tarihî Karakterlerin Pedagojik Kullanımı	Ezberden kaçınma Biyografik anlatımda anlam ve katkı vurgusu
13. Teknolojinin Doğru ve Güvenli Kullanımı	Teknolojinin verimli kullanımı Doğru ve güvenli teknoloji entegrasyonu
14. Öğrenci Hazırbulunuşluğuna Duyarlılık	Öğrenme kısıtlamaları Tarih öğretiminde sözel anlatım Sayısal kavramların aşamalı öğretimi
10. Eşitsizliklerin Azaltılması	1. Ortak Metin Temelli Yapı Ders tasarımı Öğrenci profili odaklı planlama
	10. Beceri Temelli Çıktı Tasarımı Kavramsal ve alan becerileri Süreç bileşeni uyarlamaları Yakın-anlamli kavramların kullanımı Bütünleşik beceriler ile çıktı sadeleştirilmesi
	11. Destekleme/Zenginleştirme Uygulamaları Farklılaştırma Zenginleştirme ve destekleme uygulamaları Öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarına duyarlı planlama
	2. Katılımcı ve Güvenli Öğrenme Ortamı Etkin katılım Olumlu sınıf iklimi
	6. Bütüncül Öğrenme Deneyimi Farklı yöntem ve tekniklerin kullanımı

TYMM HBDÖP uygulama esasları, 2030 SKA "Nitelikli Eğitim" (SKA 4) ve "Eşitsizliklerin Azaltılması" (SKA 10) hedefleri ile güçlü bir ilişki göstermektedir (Tablo 3).

SKA 4 bağlamında, “Ortak Metin Temelli Yapı” başlığı altında yer alan öğrenci profiline dayalı planlama, öğrenme-öğretme süreci uyumu ve materyal seçiminin standartlara dayalı olarak şekillendirilmesi, eğitimde niteliği artırmaya yönelik sistematik bir yaklaşımı yansıtmaktadır. Türkçenin doğru ve etkili kullanımı, söz varlığının genişletilmesi ve dil becerilerinin geliştirilmesi gibi hedefler de bu kapsamda dilsel gelişimi destekleyen önemli unsurlar olarak değerlendirilmiştir. Aynı zamanda “Katılımcı ve Güvenli Öğrenme Ortamı” ile sosyal-duygusal gelişim ve etkin katılımın desteklenmesi, olumlu sınıf ikliminin inşa edilmesine olanak sağlamaktadır. “Bilimsel ve Disiplinler Arası Yaklaşım” ilkesinde vurgulanan araştırma, inceleme ve sorgulama temelli öğretim anlayışı, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmesine katkı sunmakta; bağlam temelli planlama ve zümre iş birliği ise disiplinler arası geçişliliği artırarak bütüncül bir eğitim deneyimi sunmaktadır. Programlar arası bileşenler, materyal tasarımı ve farklı öğretim yöntemleriyle desteklenen öğrenme süreçleri, bireyin hazırbulunuşluk düzeyine ve ihtiyaçlarına duyarlı planlamayı merkeze almakta; bu durum, eğitim sürecinde kapsayıcılığın güçlendiğini göstermektedir.

SKA 10 kapsamında ise TYMM’nde ilk kez yer verilen öğrenme süreçlerinin bireyselleştirilmesine yönelik destekleme ve zenginleştirme uygulamalarına vurgu yapılmaktadır. Öğrenci profiline göre planlama, farklılaştırılmış öğretim, bireysel farklılıkların gözetilmesi ve çeşitlendirilmiş ölçme araçlarının kullanımı, öğrenciler arasında ortaya çıkabilecek fırsat eşitsizliklerinin azaltılmasına katkı sağlamaktadır. Beceri temelli çıktı tasarımı, kavramsal içeriklerin sadeleştirilmesi ve süreç odaklı bileşenlerin dengelenmesi yoluyla her öğrencinin potansiyeline ulaşması hedeflenmektedir.

Sonuç olarak, TYMM HBDÖP uygulama esasları hem öğrenme süreçlerinin niteliğini artırmakta hem de fırsat eşitliğini gözeterek adil ve kapsayıcı bir eğitim ortamı sunmayı hedeflemektedir. Bu bulgular, söz konusu modelin SKA’nın sosyal boyutlarıyla stratejik olarak uyumlandığını ve 2030 SKA doğrultusunda eğitim sistemine önemli katkılar sunduğunu göstermektedir.

Tablo 4. TYMM HBDÖP 1. Sınıf Öğrenme Alanı, Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinde Sosyal Boyuttaki SKA’na İlişkin Bulgular

Öğrenme Alanı	Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	2030 SKA
1. Ben ve Okulum	HB.1.1.1.	SKA 4, SKA 10
	HB.1.1.2.	SKA 4, SKA 11
	HB.1.1.3.	SKA 16

	HB.1.1.4.	SKA 3, SKA 5
	HB.1.2.1.	SKA 2, SKA 3
2. Sağlığım ve Güvenliğim	HB.1.2.2.	SKA 5, SKA 10
	HB.1.2.3.	SKA 11, SKA 16
	HB.1.2.4.	SKA 3, SKA 17
3. Ailem ve Toplum	HB.1.3.1.	SKA 1, SKA 5, SKA 10
	HB.1.3.2.	SKA 16
	HB.1.3.3.	SKA 4, SKA 5, SKA 17
4. Yaşadığım Yer ve Ülkem	HB.1.4.1.	SKA 4, SKA 11
	HB.1.4.2.	SKA 16
	HB.1.4.3.	SKA 4, SKA 16
	HB.1.4.4.	SKA 16
	HB.1.4.5.	SKA 16
5. Doğa ve Çevre	HB.1.5.1.	SKA 12, SKA 11
	HB.1.5.2.	SKA 4
	HB.1.5.3.	SKA 11, SKA 16
	HB.1.5.4.	SKA 12
6. Bilim, Teknoloji ve Sanat	HB.1.6.1.	SKA 4
	HB.1.6.2.	SKA 4
	HB.1.6.3.	SKA 4, SKA 11

TYMM HBDÖP 1. sınıf öğrenme alanı, öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde sosyal boyuttaki SKA'nın ele alınışı Tablo 4'te gösterilmektedir. “Ben ve Okulum” öğrenme alanında öğrencilerin öğretmen ve arkadaşlarıyla etkileşime girebilme becerisi (HB.1.1.1), SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ve SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) ile doğrudan ilişkilidir. Bu öğrenme çıktısı, öğrencilerin sosyal uyumunu güçlendirerek eğitimde kapsayıcılığı desteklemektedir. Özellikle erken yaşta etkili iletişim becerilerinin kazandırılması ile sosyal eşitsizliklerin giderilmesi açısından önem taşımaktadır. Okul ortamını tanıyabilme becerisi (HB.1.1.2), öğrencilerin eğitim ortamlarını bilinçli bir şekilde keşfetmelerini sağlamakta olup SKA 4 ve SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ile örtüşmektedir. Bu öğrenme çıktısı, öğrencilerin okul içindeki fiziksel ve sosyal yapıları kavramalarını teşvik ederek, sürdürülebilir eğitim mekanlarının benimsenmesine katkı sağlamaktadır. Kurallara uygun davranabilme becerisi (HB.1.1.3), öğrencilerin toplumsal normları ve kuralları anlamalarını desteklemekte ve SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile doğrudan ilişkilendirmiştir. Kuralların içselleştirilmesi, erken yaşta demokratik değerlerin benimsenmesine ve toplumsal uyumun güçlenmesine katkıda bulunabilir. Son olarak, fiziksel özelliklerini ve temel duygularını açıklayabilme becerisi (HB.1.1.4), bireyin kendini tanıma ve sağlıklı gelişimini destekleme açısından önem taşımaktadır. Bu öğrenme çıktısı, SKA 3 (Sağlık ve Kaliteli Yaşam) ve SKA 5 (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği) ile doğrudan bağlantılıdır. Bireylerin beden farkındalığı

kazanması, duygusal zekalarını geliştirmeleri ve toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısıyla kendilerini ifade edebilmeleri, sürdürülebilir kalkınma hedefleri açısından önemli bir kazanımdır.

“Sağlığım ve Güvenliğim” öğrenme alanında öğrencilerin sağlıklı büyüme ve gelişme için yapması gerekenleri belirleyebilme becerisi (HB.1.2.1), doğrudan SKA 3 (Sağlık ve Kaliteli Yaşam) ve SKA 2 (Açlığa Son) ile ilişkilidir. Bu öğrenme çıktısı, bireylerin erken yaşta sağlıklı beslenme ve yaşam alışkanlıklarını kazanmasını destekleyerek uzun vadede toplumsal sağlık göstergelerine olumlu katkı sağlamaktadır. Kişisel alanının sınırlarını belirleyebilme becerisi (HB.1.2.2), bireysel güvenlik ve sosyal ilişkilerin sürdürülebilirliği açısından önemli olup SKA 5 (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği) ve SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) ile güçlü bir bağ kurmaktadır. Bireylerin fiziksel ve duygusal sınırlarını erken yaşta öğrenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve bireysel hakların korunması bağlamında farkındalık oluşturmaktadır. Temel trafik kurallarına uygun davranabilme becerisi (HB.1.2.3), bireylerin güvenli bir çevrede hareket etmelerine ve toplumsal düzenin sağlanmasına katkıda bulunarak SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ve SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile ilişkilendirilmiştir. Trafik kurallarının benimsenmesi, sürdürülebilir şehirleşme ve toplumsal düzenin korunmasına yardımcı olmaktadır. Acil durumlarda yapılması gerekenleri belirleyebilme becerisi (HB.1.2.4) ise kriz anlarında bilinçli müdahale yapabilmek için gerekli bilgi ve becerilerin kazanılmasını desteklemekte olup SKA 3 (Sağlık ve Kaliteli Yaşam) ve SKA 17 (Amaçlar İçin Ortaklıklar) ile doğrudan ilişkilidir. Acil durum bilinci, bireysel sağlığı korumanın yanı sıra toplumsal dayanışma ve kriz yönetimini güçlendiren unsurlardan biridir.

“Ailem ve Toplum” öğrenme alanında yer alan becerilerden ilki öğrencilerin aile olmanın önemini fark edebilme (HB.1.3.1), doğrudan SKA 1 (Yoksulluğa Son), SKA 5 (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği) ve SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) ile ilişkilidir. Bu öğrenme çıktısı, aile içi dayanışmanın toplumsal kalkınmaya katkısını vurgulayarak öğrencilerin erken yaşta sosyal sorumluluk bilinci kazanmaları sağlamaktadır. Aile yaşamında nezaket ve görgü kurallarına uygun davranabilme becerisi (HB.1.3.2), bireylerin toplumsal uyum ve etik değerleri öğrenmesini destekleyerek SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile doğrudan bağlantılıdır. Aile içinde kazanılan görgü ve nezaket kuralları, bireylerin toplumsal ilişkilerinde barışçıl ve adaletli davranışlar sergilemesine olanak sağlamaktadır. Aile bireylerinin görev ve sorumluluklarını çözümlayebilme becerisi (HB.1.3.3), öğrencilerin aile içindeki rollerini anlamalarına ve toplumsal sorumlulukları içselleştirmelerine katkı sağladığından SKA 4

(Nitelikli Eğitim), SKA 5 (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği) ve SKA 17 (Amaçlar İçin Ortaklıklar) ile ilişkilendirilmiştir. Aile içinde eşit ve adil görev paylaşımının benimsenmesi, uzun vadede eğitim sistemindeki toplumsal eşitlik ilkelerinin pekiştirilmesine katkıda bulunabilir.

“Yaşadığım Yer ve Ülkem” öğrenme alanında yer alan öğrencilerin yaşadığı yerin ve ülkemizin genel özelliklerini açıklayabilme becerisi (HB.1.4.1), SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ve SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ile ilişkilidir. Bu öğrenme çıktısı, öğrencilerin içinde yaşadıkları çevreyi ve ulusal kimliği daha bilinçli bir şekilde anlamalarını sağlamaktadır. Coğrafi, kültürel ve tarihi unsurların kavranması, sürdürülebilir şehirleşme politikalarının eğitim süreçlerine bütünleştirilmesi açısından önemli taşımaktadır. Türk Bayrağı ve İstiklâl Marşı’nın önemini ifade edebilme becerisi (HB.1.4.2), SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile doğrudan bağlantılıdır. Ulusal sembollere duyulan bağlılık, toplumsal birlikteliği ve demokratik değerlerin korunmasını destekleyerek güçlü kurumsal yapıların sürdürülebilir kalkınma bağlamında gelişmesine katkı sağlamaktadır. Mustafa Kemal Atatürk’ün hayatıyla ilgili bilgileri ifade edebilme becerisi (HB.1.4.3), öğrencilerin tarihsel liderlik kavramını anlamalarına katkı sağlamakta olup SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ve SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile ilişkilendirilmiştir. Atatürk’ün eğitim reformları ve sosyal dönüşüm politikaları, sürdürülebilir kalkınma ve toplumsal adalet hedeflerine ulaşmada önemli bir tarihi referans sunmaktadır. Millî gün ve bayramlarda yaşadığı duyguları ifade edebilme (HB.1.4.4) ile dinî gün ve bayramlarda yaşadığı duyguları ifade edebilme becerileri (HB.1.4.5), bireylerin toplumsal aidiyet geliştirmelerine katkı sağladığından SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile ilişki kurulmuştur. Bu tür dini/milli günlerin kutlanması, ortak değerlerin pekiştirilmesi ve sosyal bütünleşmenin güçlendirilmesine yardımcı olmaktadır.

“Doğa ve Çevre” öğrenme alanında yer alan öğrencilerin yakın çevresinde bulunan doğadaki varlıkları gözlemleyebilme becerisi (HB.1.5.1), SKA 12 (Sorumlu Üretim ve Tüketim) ve SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ile ilişkilidir. Bu öğrenme çıktısı, bireylerin çevresel farkındalık geliştirmesine katkı sağlayarak sürdürülebilir yaşam pratiklerinin küçük yaşlardan itibaren benimsenmesini desteklemektedir. Modeller üzerinden gök cisimlerini karşılaştırabilme becerisi (HB.1.5.2), SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ile doğrudan bağlantılıdır. Öğrencilerin bilimsel gözlem becerileri kazanmaları, eğitim süreçlerinde analitik düşünme yetkinliklerini artırarak bilimsel bilgiye dayalı karar verme bilişlerini güçlendirmektedir. Afet türlerini tanıyabilme becerisi (HB.1.5.3), öğrencilerin riskleri değerlendirebilme ve kriz yönetimi konusunda farkındalık kazanmalarını sağlamakta olup SKA

11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ve SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile ilişkilendirilmiştir. Afet bilinci, sürdürülebilir şehirleşme politikalarının temel unsurlarından biri olarak bireylerin güvenli ve dayanıklı çevreler oluşturmalarına katkı sunmaktadır. Geri dönüştürülebilir atıkları sınıflandırabilme becerisi (HB.1.5.4), öğrencilerin çevresel sorumluluk bilinci kazanmasını sağlayarak SKA 12 (Sorumlu Üretim ve Tüketim) ile doğrudan bağlantılıdır. Geri dönüşüm alışkanlıklarının erken yaşta kazandırılması, sürdürülebilir kaynak kullanımını teşvik ederek atık yönetimi konusunda uzun vadeli çözümlere olanak tanımaktadır.

“Bilim, Sanat ve Teknoloji” öğrenme alanında yer alan öğrencilerin bilimle ilgili merak ettiklerini sorabilme becerisi (HB.1.6.1) SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ile doğrudan ilişkili olup bilimsel düşünme becerilerinin erken yaşta teşvik edilmesi, öğrencilerin analitik ve sorgulayıcı bir bakış açısı geliştirmesine olanak sağlamaktadır. Bu kazanım, bilimsel araştırmalara yönelik farkındalığın artırılması açısından da önem taşımaktadır. Teknoloji ile ilgili merak ettiklerini sorabilme becerisi (HB.1.6.2), öğrencilerin teknolojik gelişmeleri sorgulamalarını ve bu konularda farkındalık kazanmalarını sağlamaktadır ve sosyal boyutta yer alan SKA’ndan yalnızca SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ilişkilendirilmiştir. Sanatla ilgili merak ettiklerini sorabilme becerisi (HB.1.6.3), SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ve SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ile ilişkili olup sanata yönelik sorgulama ve ilgi, öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmelerine katkı sağlarken kültürel farkındalığın artırılmasına da yardımcı olmaktadır.

Tablo 5. TYMM HBDÖP 2. Sınıf Öğrenme Alanı, Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinde Sosyal Boyuttaki SKA’na İlişkin Bulgular

Öğrenme Alanı	Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	2030 SKA
1. Ben ve Okulum	HB.2.1.1.	SKA 4, SKA 10
	HB.2.2.2.	SKA 4
	HB.2.2.3.	SKA 4, SKA 10
	HB.2.1.4.	SKA 16
2. Sağlığım ve Güvenliğim	HB.2.2.1.	SKA 3, SKA 2
	HB.2.2.2.	SKA 5, SKA 10
	HB.2.2.3.	SKA 11, SKA 16
	HB.2.2.4.	SKA 3, SKA 17
3. Ailem ve Toplum	HB.2.3.1.	SKA 1, SKA 5, SKA 10
	HB.2.3.2.	SKA 16
	HB.2.3.3.	SKA 4, SKA 5, SKA 17
4. Yaşadığım Yer ve Ülkem	HB.2.4.1.	SKA 4, SKA 11
	HB.2.4.2.	SKA 16, SKA 17
	HB.2.4.3.	SKA 4, SKA 16

	HB.2.4.4.	SKA 16
	HB.2.4.5.	SKA 16
5. Doğa ve Çevre	HB.2.5.1.	SKA 4, SKA 12
	HB.2.5.2.	SKA 11
	HB.2.5.3.	SKA 11, SKA 16
	HB.2.5.4.	SKA 12
	HB.2.6.1.	SKA 4
6. Bilim, Teknoloji ve Sanat	HB.2.6.2.	SKA 4
	HB.2.6.3.	SKA 4, SKA 11

TYMM HBDÖP 2. Sınıf öğrenme alanı, öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde sosyal boyuttaki SKA'na ilişkin bulgular Tablo 5'te gösterilmektedir. Öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini düzenleyebilme becerisi (HB.2.1.1), SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ve SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) ile ilişkilidir. Bu öğrenme çıktısı, öğrencilerin sosyal etkileşimlerini yönetme ve ilişkilerde karşılaşılan duygu, düşünce ve davranışları fark etme becerilerini geliştirmektedir. Eğitim ortamında kapsayıcılığı artırarak farklı sosyoekonomik ve kültürel geçmişlerden gelen bireylerin eşit fırsatlara sahip olmasını sağlamaktadır. Güçlü ve gelişime açık olduğu alanlara karar verebilme becerisi (HB.2.1.2), SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ile doğrudan bağlantılıdır. Öğrencilerin kendilerini daha iyi tanımalarına ve bireysel gelişim alanlarını keşfetmelerine katkı sağlamaktadır. Eğitim süreçlerini kişisel ihtiyaçlara göre şekillendirmelerini teşvik ederek bireysel gelişimi desteklemektedir. Öğretmen ve arkadaşlarıyla etkili iletişim kurabilme becerisi (HB.2.1.3), SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ve SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) ile ilişkilidir. Öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimine katkıda bulunarak duygu ve düşüncelerini ifade etme becerilerini güçlendirmektedir. Bireylerin farklı sosyal ortamlar içinde sağlıklı iletişim kurmasını ve eğitimde kapsayıcılığı artırmasını desteklemektedir. Sınıf içi karar alma süreçlerine katılım sağlayabilme becerisi (HB.2.1.4), SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile doğrudan bağlantılıdır. Demokratik değerlerin benimsenmesi ve öğrencilerin kolektif sorumluluk bilinci geliştirmelerini sağlamaktadır. Katılımcı süreçler, güçlü toplumsal yapıların oluşumuna destek vermektedir.

Sağlıklı büyüme ve gelişme ile alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme becerisi (HB.2.2.1), SKA 3 (Sağlık ve Kaliteli Yaşam) ve SKA 2 (Açlığa Son) ile ilişkilidir. Öğrencilerin sağlıklı beslenme ve fiziksel gelişimin önemini kavramalarına yardımcı olmaktadır. Sağlıklı yaşam alışkanlıklarını küçük yaşlardan itibaren benimsemelerini teşvik etmektedir. Kişisel alanının sınırlarını koruyabilme becerisi (HB.2.2.2), SKA 5 (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği) ve SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) ile ilişkili olup öğrencilerin bireysel hak ve sınırlarını anlamalarını sağlayarak sağlıklı sosyal ilişkiler kurmalarına katkıda

bulunmaktadır. Fiziksel ve duygusal sınırlarını koruyarak saygılı ve kapsayıcı ilişkiler kurmasını desteklemektedir. Temel trafik işaret levhalarını tanıyabilme becerisi (HB.2.2.3), SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ve SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile ilişkilidir. Öğrencilerin güvenli şehirleşme politikalarına katkıda bulunmasını ve trafikte güvenli hareket etmelerini desteklemektedir. Acil bir durumda yetkililerle etkili iletişim kurabilme becerisi (HB.2.2.4), SKA 3 (Sağlık ve Kaliteli Yaşam) ve SKA 17 (Amaçlar İçin Ortaklıklar) ile ilişkilidir. Öğrencilerin kriz anlarında bilinçli müdahale yapabilmesini ve toplumsal dayanışma bilincini geliştirmesini sağlamaktadır.

Ailenin önemini yorumlayabilme becerisi (HB.2.3.1), SKA 1 (Yoksulluğa Son), SKA 5 (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği) ve SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) ile ilişkilidir. Bu öğrenme çıktısı, öğrencilerin aile içindeki dayanışmayı kavramalarına ve ailenin bireysel gelişim ve toplumsal yapıya etkisini anlamalarına yardımcı olmaktadır. Aile bağlarının güçlenmesi, toplumsal dayanışmanın artmasını desteklemektedir. Toplumsal yaşamda nezaket ve görgü kurallarına uygun davranabilme becerisi (HB.2.3.2), SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile ilişkilidir. Bireylerin toplumsal etkileşimde etik kuralları benimsemesi, sosyal uyumu artırarak demokratik toplum yapısının güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Yakın çevresinde üzerine düşen görev ve sorumlulukları günlük yaşamına yansıtabilme becerisi (HB.2.3.3), SKA 4 (Nitelikli Eğitim), SKA 5 (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği) ve SKA 17 (Amaçlar İçin Ortaklıklar) ile doğrudan bağlantılıdır. Öğrencilerin kendi çevresinde sorumluluk üstlenmeleri, sosyal bilinç ve toplumsal katılım becerilerini geliştirerek sürdürülebilir kalkınmaya bireysel katkı sunmalarını sağlamaktadır.

Yakın çevresinde bulunan tarihî mekân ve doğal güzellikleri belirleyebilme becerisi (HB.2.4.1), SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ve SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ile ilişkilidir. Kültürel ve doğal mirasın korunması konusunda farkındalık oluşturmak, sürdürülebilir şehirleşme politikalarına destek sağlamaktadır. Yaşadığı yerin yönetim birimleri ile ilgili kaynaklardan bilgi toplayabilme becerisi (HB.2.4.2), SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ve SKA 17 (Amaçlar İçin Ortaklıklar) ile bağlantılıdır. Yerel yönetim yapısına dair bilinç oluşturulması, öğrencilerin demokratik süreçlere katılımını teşvik ederek toplumsal yönetişimi güçlendirmektedir. Mustafa Kemal Atatürk'ün öğrencilik yıllarına ait anıları yorumlayabilme becerisi (HB.2.4.3), SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ve SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile ilişkilidir. Tarihsel bağlamda liderlik özelliklerinin ve eğitim reformlarının anlaşılması, öğrencilerin toplumsal dönüşüm süreçlerine dair bilinç geliştirmelerine katkıda

bulunmaktadır. Millî gün ve bayramların önemini yorumlayabilme becerisi (HB.2.4.4), SKA 16 ile ilişkilidir. Bireylerin toplumsal aidiyet geliştirmelerine katkı sağlarken, ortak değerlerin pekiştirilmesi ve sosyal bütünleşmenin güçlendirilmesine yardımcı olmaktadır. Dinî gün ve bayramların önemini yorumlayabilme becerisi (HB.2.4.5), SKA 16 ile doğrudan bağlantılıdır. Kültürel ve inanç temelli ritüellerin kavranması, toplumun sosyal dayanışma mekanizmalarını güçlendirmekte ve bireyler arasında saygıyı teşvik etmektedir.

Hava olayları ve mevsimler arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme becerisi (HB.2.5.1), SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ve SKA 12 (Sorumlu Üretim ve Tüketim) ile ilişkilidir. Bu öğrenme çıktısı, öğrencilerin doğa olaylarını anlamalarına ve sürdürülebilir kaynak yönetimi konusunda bilinç kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Çevresel değişimleri gözlemleyerek mevsimsel dönüşümlerin ekosistem üzerindeki etkilerini kavramaları, uzun vadede bilinçli tüketim ve üretim alışkanlıklarını geliştirmelerini sağlamaktadır. Doğadan yararlanarak yönünü belirleyebilme becerisi (HB.2.5.2), SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ile ilişkilidir. Doğal çevreyi kullanarak yön tayin etme becerisi, öğrencilerin mekânsal farkındalığını artırarak çevreye duyarlı hareket etmelerini sağlamaktadır. Bu kazanım, sürdürülebilir kentleşme ve ekosistem koruma süreçlerine bireysel katkıyı teşvik etmektedir. Afetlere karşı alınması gereken önlemlere ilişkin bilgi toplayabilme becerisi (HB.2.5.3), SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ve SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile doğrudan bağlantılıdır. Afetlerin bireysel ve toplumsal etkilerini anlamak, kriz yönetimi becerilerini güçlendirmekte ve dayanıklı toplum yapısının oluşumuna katkı sağlamaktadır. Bu öğrenme çıktısı, öğrencilerin afetlere hazırlıklı olmalarını sağlayarak sürdürülebilir kalkınma hedeflerine destek vermektedir. Kaynakları tasarruflu kullanmanın önemini değerlendirebilme becerisi (HB.2.5.4), SKA 12 (Sorumlu Üretim ve Tüketim) ile ilişkilidir. Öğrencilerin bireysel tüketim alışkanlıklarını gözden geçirmeleri ve sürdürülebilirlik bilinci kazanmaları, doğal kaynakların korunmasına ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Bilim insanlarının bilime katkılarına yönelik verilen kaynaklardan bilgi toplayabilme becerisi (HB.2.6.1), SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ile ilişkili olup bilimsel gelişmelerin tarihsel bağlamda incelenmesi, öğrencilerin bilimsel düşünme becerilerini geliştirmesine ve inovasyon süreçlerine dair farkındalık kazanmalarına katkı sağlamaktadır.

Günlük yaşamda kullanılan teknolojik bir ürünün zaman içerisindeki değişimini karşılaştırabilme becerisi (HB.2.6.2) SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ile ilişkilidir. Teknolojik ürünlerin evrimsel süreçlerini analiz etmek, öğrencilerin yenilikçilik ve sürdürülebilir teknoloji

kullanımı konularındaki bilinçlerini artırarak teknolojik ilerlemelerin topluma etkilerini kavramalarına yardımcı olmaktadır. Sanatın günlük yaşamdaki yerini belirleyebilme becerisi (HB.2.6.3), SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ve SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ile ilişkilidir. Öğrencilerin sanatın toplumsal ve kültürel önemini kavramaları, yaratıcı düşünme becerilerini güçlendirmekte ve kültürel mirasın korunmasına yönelik bilinç oluşturmaktadır. Sanatın sürdürülebilir kent yaşamındaki rolü, bireylerin estetik duyarlılıklarını ve kültürel kimliklerini geliştirmelerine katkı sunmaktadır.

Tablo 6. TYMM HBDÖP 3. Sınıf Öğrenme Alanı, Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenlerinde Sosyal Boyuttaki SKA'na İlişkin Bulgular

Öğrenme Alanı	Öğrenme Çıktıları ve Süreç Bileşenleri	2030 SKA
1. Ben ve Okulum	HB.3.1.1.	SKA 4
	HB.3.2.2.	SKA 16
	HB.3.2.3.	SKA 10, SKA 16
	HB.3.1.4.	SKA 3
2. Sağlığım ve Güvenliğim	HB.3.2.1.	SKA 16
	HB.3.2.2.	SKA 11
	HB.3.2.3.	SKA 1, SKA 10
	HB.3.2.4.	SKA 5, SKA 10, SKA 16
3. Ailem ve Toplum	HB.3.3.1.	SKA 8
	HB.3.3.2.	SKA 11
	HB.3.3.3.	SKA 16
4. Yaşadığım Yer ve Ülkem	HB.3.4.1.	SKA 4, SKA 16
	HB.3.4.2.	SKA 16
	HB.3.4.3.	SKA 12
	HB.3.4.4.	SKA 11
	HB.3.4.5.	SKA 11, SKA 16
5. Doğa ve Çevre	HB.3.5.1.	SKA 12, SKA 17
	HB.3.5.2.	SKA 4
	HB.3.5.3.	SKA 4
	HB.3.5.4.	SKA 4, SKA 11
6. Bilim, Teknoloji ve Sanat	HB.3.6.1.	SKA 4
	HB.3.6.2.	SKA 16
	HB.3.6.3.	SKA 10, SKA 16

Tablo 6’da TYMM HBDÖP 3. Sınıf öğrenme alanı, öğrenme çıktıları ve süreç bileşenlerinde sosyal boyuttaki ska’na ilişkin bulgular gösterilmektedir. Öğrencilerin kendini geliştirmek istediği alana ilişkin plan yapabilme becerisi (HB.3.1.1), SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ile doğrudan ilişkilidir. Bu öğrenme çıktısı, öğrencilerin bireysel hedefler belirlemelerini ve bu hedeflere ulaşmak için kısa ve uzun vadeli planlar oluşturmalarını sağlamaktadır. Sistemli ve bilinçli bir şekilde ilerlemek, eğitim süreçlerini verimli hale getirerek kişisel gelişimi desteklemektedir. Okuldaki hak ve sorumluluklarına uygun davranabilme becerisi (HB.3.1.2),

SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile ilişkilidir. Öğrencilerin kendi haklarını bilmeleri ve sorumluluklarını yerine getirmeleri, okulda demokratik ve adil bir ortamın oluşmasına katkı sağlamaktadır. Hak ve sorumluluk bilincinin gelişmesi, uzun vadede toplumsal adalet anlayışını güçlendirmektedir. Çocuk haklarını tanıtmak için fikirlerini eyleme dönüştürebilme becerisi (HB.3.1.3), SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) ve SKA 16 ile doğrudan bağlantılıdır. Çocuk haklarına yönelik farkındalık projeleri geliştirmek ve paylaşmak, öğrencilerin hak temelli yaklaşımlara dair bilinç kazanmalarına ve toplumsal değişime katkı sağlamalarına yardımcı olmaktadır.

Sağlığını korumaya yönelik davranışlarını düzenleyebilme becerisi (HB.3.2.1), SKA 3 (Sağlık ve Kaliteli Yaşam) ile ilişkilidir. Bireylerin sağlıklı yaşam alışkanlıkları geliştirmesi, hastalıkları önleme ve sağlıklı büyüme açısından kritik bir öneme sahiptir. Öğrencilerin kendi sağlıklarını koruma konusunda bilinçlenmeleri, toplumsal sağlık göstergelerinin iyileşmesine katkı sağlamaktadır. Güvenliğini tehdit eden bir durumla karşılaştığında yapması gerekenleri sorgulayabilme becerisi (HB.3.2.2), SKA 16 ile bağlantılıdır. Öğrencilerin riskleri tanıma, sorgulama ve güvenli davranış geliştirme becerileri, bireysel güvenlik ve toplumsal düzen açısından önemli bir yer tutmaktadır. Güvenlikle ilgili farkındalığın artırılması, kriz yönetimi süreçlerinin güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Trafik kurallarına uymanın önemine ilişkin özgün ürünler oluşturabilme becerisi (HB.3.2.3), SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ile ilişkilidir. Öğrencilerin trafik kurallarının güvenlik üzerindeki etkisini anlamaları ve bu konuda yaratıcı ürünler geliştirmeleri, güvenli şehirleşme ve ulaşım politikalarına duyarlılığı artırmaktadır.

Aile ve toplum arasındaki ilişkiyi çözümleyebilme becerisi (HB.3.3.1), SKA 1 (Yoksulluğa Son) ve SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) ile doğrudan ilişkilidir. Ailenin toplumsal yapının temel unsurlarından biri olarak görülmesi, bireylerin sosyal ilişkilerde dayanışma ve paylaşma bilincini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Yardıma ihtiyacı olan bireylerin yaşamını kolaylaştırmak için fikirlerini eyleme dönüştürebilme becerisi (HB.3.3.2), SKA 5 (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği), SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) ve SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile ilişkili olup öğrencilerin yardıma muhtaç bireylere yönelik farkındalık projeleri geliştirmesi ve bu projeleri paylaşmaları, toplumsal dayanışma kültürünün güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Mesleklerin toplumsal yaşamdaki önemini yorumlayabilme becerisi (HB.3.3.3), SKA 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) ile

doğrudan bağlantılıdır. Öğrencilerin mesleklerin topluma sağladığı katkıyı anlamaları, gelecekte bilinçli meslek seçimleri yapmalarını teşvik etmektedir.

Yakın çevresindeki tarihî mekân ve doğal güzelliklerin korunmasının önemini fark edebilme becerisi (HB.3.4.1), SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ile ilişkilidir. Kültürel ve doğal mirasın korunması konusunda farkındalık oluşturmak, sürdürülebilir şehirleşme politikalarına destek sağlamaktadır. Ülkemizin yönetim şekli ile ilgili kaynaklardan bilgi toplayabilme becerisi (HB.3.4.2), SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile bağlantılıdır. Yönetim sisteminin anlaşılması ve demokratik katılımın teşvik edilmesi, öğrencilerin aktif yurttaşlık bilinci geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Mustafa Kemal Atatürk'ün kişilik özelliklerini çözümleyebilme becerisi (HB.3.4.3), SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ve SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar) ile ilişkilidir. Liderlik, azim ve kararlılık gibi kişilik özelliklerinin kavranması, öğrencilerin toplumsal dönüşüm süreçlerine dair bilinç geliştirmelerini sağlamaktadır. Millî birlik ve beraberliğimizin toplum hayatına katkılarını açıklayabilme becerisi (HB.3.4.4), SKA 16 ile doğrudan bağlantılıdır. Toplumsal dayanışma ve milli bilincin güçlenmesi, bireylerin ortak değerler etrafında birleşerek toplumsal uyumu artırmalarına katkıda bulunmaktadır.

Doğadaki varlıkların insan yaşamı için önemini yorumlayabilme becerisi (HB.3.5.1), SKA 12 (Sorumlu Üretim ve Tüketim) ile doğrudan ilişkilidir. Öğrencilerin doğadaki varlıkların insan yaşamındaki gerekliliğini anlamaları, ekosistem bilincinin gelişmesine ve sürdürülebilir kaynak yönetimine katkıda bulunmalarına yardımcı olmaktadır. Krokiyi kullanarak bulunduğu yerin konumunu algılayabilme becerisi (HB.3.5.2), SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ile bağlantılıdır. Mekânsal farkındalık kazanmak, öğrencilerin çevresel analiz yapabilmelerini ve sürdürülebilir şehir planlamasıyla ilgili temel bilgilere sahip olmalarını desteklemektedir. Afetlere yönelik yapılması gerekenleri sınıflandırabilme becerisi (HB.3.5.3), SKA 11 ve SKA 16 ile ilişkilendirilmiştir. Öğrencilerin afet öncesi, sırası ve sonrasında alınması gereken önlemleri anlamaları, afetlere karşı hazırlıklı olmalarını sağlayarak güvenli yaşam alanlarının oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Çevresel sürdürülebilirliğe yönelik kaynaklardan bilgi toplayabilme becerisi (HB.3.5.4), SKA 12 ve SKA 17 ile doğrudan ilişkilidir. Öğrencilerin çevresel sürdürülebilirlik konusunda farkındalık kazanarak kaynakları verimli kullanmayı öğrenmeleri, doğanın korunması ve sürdürülebilir kalkınmaya bireysel katkı sağlamaları açısından önemlidir.

Bilimsel gelişmelerin günlük yaşama etkisini yorumlayabilme becerisi (HB.3.6.1) SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ile ilişkili olup öğrencilerin bilimsel buluşların topluma sağladığı katkıları anlamaları, analitik düşünme becerilerini geliştirerek bilim ve teknolojiye olan ilgilerini artırmaktadır. Teknolojik gelişmelerin günlük yaşama etkisini çözümleyebilme becerisi (HB.3.6.2) de SKA 4 ile doğrudan bağlantılıdır. Çünkü teknolojinin bireylerin yaşam biçimlerini nasıl etkilediğini kavramaları, sürdürülebilir teknoloji kullanımı konusunda bilinç oluşturmalarına yardımcı olmaktadır. Sanatçıların sanata katkılarına yönelik verilen kaynaklardan bilgi toplayabilme becerisi (HB.3.6.3), SKA 4 ve SKA 11 ile ilişkilidir. Sanatın toplumsal dönüşümdeki rolünün kavranması ve sanatsal yaratıcı süreçlerin anlaşılması, öğrencilerin kültürel farkındalıklarını geliştirmelerine katkı sağlamaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nda (HBDÖP) yer alan sürdürülebilirlik unsurlarını, Birleşmiş Milletler (BM) 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının (SKA) sosyal boyutu çerçevesinde incelemeyi amaçlayan bu çalışmada elde edilen bulgular incelendiğinde programın özel amaçları kapsamında elde edilen bulgular, bireysel farkındalığı ve toplumsal sorumluluk bilincini aynı anda geliştiren bir yaklaşımın benimsendiğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin kendilerini tanımalarına, yeteneklerini keşfetmelerine ve sağlıklı yaşam alışkanlıkları geliştirmelerine yönelik yapılandırılan programın amaçlarının SKA 3 (Sağlık ve Kaliteli Yaşam) ve SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ile doğrudan ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durum, programın bireyin sadece bilişsel değil duyuşsal yönünü de kapsayan bir öğrenme deneyimi sunduğunu göstermektedir. Bir başka ifadeyle TYMM HBDÖP bireysel gelişim odaklı amaçlar aracılığıyla sosyal sürdürülebilirliği desteklemektedir. SKA 1, 2, 3, 5 ve 10 gibi temel hedeflerin öğretim programında sınırlı düzeyde temsil edilmesi, öğrencilere toplumsal eşitlik, yaşam kalitesi ve sosyal adalet konularında gerekli duyarlılığın kazandırılması noktasında yetersizlik riski taşımaktadır. Bu durum, programın sosyal kalkınma boyutundaki kapsayıcı yapısını zayıflatmakta ve eğitim yoluyla toplumsal dönüşümün desteklenmesine yönelik uzun vadeli etkisini sınırlamaktadır. Tilbury'nin (2011) vurguladığı üzere, sosyal sürdürülebilirlik bağlamında eğitim yalnızca bilgi aktarımının ötesinde; toplumsal değerlerin, insan haklarının ve adaletin yapılandırıldığı bir öğrenme ortamı sunmalıdır. Bu doğrultuda, TYMM HBDÖP'nin sosyal sürdürülebilirlik kapsamında daha kapsayıcı bir yapıya kavuşabilmesi için SKA 1 (Yoksulluğa Son), SKA 2 (Açlığa Son), SKA 3 (Sağlık ve Kaliteli Yaşam), SKA 5 (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği) ve SKA

10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) gibi hedeflere yönelik stratejik düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda, söz konusu hedeflere hizmet edecek içeriklerin ve öğrenci merkezli etkinliklerin öğretim programına sistematik biçimde entegre edilmesi, öğrencilerin yoksullukla mücadele, sağlıklı yaşam, toplumsal cinsiyet adaleti ve sosyal eşitlik konularında farkındalık geliştirmelerine katkı sağlayacaktır. Bu tür bir yaklaşım, yalnızca bireysel öğrenmeyi değil, toplumsal dönüşümü destekleyen bir eğitim anlayışını da beraberinde getirecektir.

Programın uygulama esaslarına ilişkin bulgular, TYMM HBDÖP’de SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ve SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) hedeflerinin kavramsal düzeyde güçlü biçimde ele alındığını göstermektedir. Öğrenci profili odaklı planlama, sosyal-duygusal gelişim, disiplinler arası iş birliği, bireyselleştirilmiş destekleme ve zenginleştirme uygulamaları, öğrenme ortamında kapsayıcı ve adil bir yapının inşa edildiğini ortaya koymaktadır. Öğrenme süreçlerinin niteliği yalnızca içerik değil, aynı zamanda pedagojik yaklaşım üzerinden de SKA boyutunda yeniden yorumlanmaktadır. Bu bulgu, kapsayıcı eğitim yaklaşımlarının sosyal sürdürülebilirliğin sağlanmasında temel bir araç olduğunu ileri süren önceki çalışmaları (Ainscow, 2020; IISD, 2012; OECD, 2008; Öztürk, 2017; UN, 2002) desteklemektedir. Kapsayıcı öğrenme ortamları, eğitimde fırsat eşitliğini teşvik ederek sosyal adaletin eğitim yoluyla inşa edilmesine anlamlı katkılar sunmaktadır. Ayrıca, TYMM HBDÖP’nin uygulama düzeyinde sosyal sürdürülebilirlik ilkeleriyle uyumlu olması, eğitim politikalarının pratik karşılık bulduğunu vurgulayan literatürle örtüşmektedir (UNESCO, 2017b). Bununla birlikte, kapsayıcılığın sürdürülebilir biçimde desteklenebilmesi için öğretmen yetiştirme süreçleri ile okul yönetimlerinin aktif katılımı kritik bir rol oynamaktadır (Florian ve Spratt, 2013). Bu doğrultuda, programda belirlenen kapsayıcı öğrenme ortamlarının sürekliliğini sağlamak ve genişletmek amacıyla, öğretmenlerin kapsayıcı eğitime yönelik sürekli mesleki gelişim olanaklarına erişiminin artırılması önerilmektedir. Aynı şekilde, okul yöneticileri ve ilgili eğitim paydaşlarının sosyal sürdürülebilirlik temelli uygulamalarda etkin sorumluluk üstlenmeleri önem arz etmektedir. Bu tür bütüncül bir yaklaşım, sosyal eşitsizliklerin azaltılması ve nitelikli eğitimin yaygınlaştırılması yönünde atılacak adımları güçlendirecektir.

TYMM HBDÖP’nin 1. sınıf düzeyi, sosyal boyuttaki SKA farkındalığının temellerini atmaktadır. Bu sınıf düzeyindeki öğrenme çıktıları, öğrencilerin sosyal ilişki kurma, temel sağlık alışkanlıkları edinme, aile yapısını tanıma ve çevreyi gözlemleme gibi alanlarda SKA’nın sosyal boyutuyla ilişkili olup özellikle SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) ve SKA

12 (Sorumlu Üretim ve Tüketim) ile kurulan bağlantılar, öğrenme çıktılarının sürdürülebilir yaşam kültürünü erken yaşta yapılandırma potansiyelini ortaya koymaktadır. TYMM HBDÖP 2. sınıf öğrenme alanları ve çıktıları, öğrencilerin sosyal becerilerini pekiştirerek SKA 4, SKA 10 ve SKA 16 gibi hedeflerle etkileşim içinde öğrenme deneyimi yaşamalarını sağlamaktadır. Özellikle “Sınıf içi karar alma”, “Toplumsal yaşamda nezaket” ve “Afetlere hazırlık” gibi öğrenme çıktıları, barışçıl, katılımcı ve dayanıklı toplum değerlerinin içselleştirilmesine katkı sunmaktadır. Sosyal adalet ve kurumsal sürdürülebilirlik ekseninde anlamlı bir yapı sunan öğrenme alanları ve çıktıları sadece bilişsel bilgiyle sınırlı kalmayan, öğrencilerin etik, duygusal ve toplumsal yönlerini de kapsayan çok boyutlu bir öğrenme sürecine zemin hazırlamaktadır. Bu bağlamda, öğrenme sürecine dahil edilen bu çıktılar, öğrencilerin erken yaşta yurttaşlık, iş birliği ve sorumluluk bilinci geliştirmelerini desteklemektedir. TYMM HBDÖP 3. sınıf öğrenme alanlarında ise SKA 16 (Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar), SKA 1 (Yoksulluğa Son), SKA 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) ve SKA 17 (Amaçlar için Ortaklıklar) gibi hedeflerle temsiliyetin diğer sınıf düzeylerine nazaran zenginleştiği sonucuna varılmıştır. Mesleklerin toplumsal önemi, ülke yönetimi ve çocuk hakları gibi konular, öğrencilere erken yaşta kamusal yaşam bilinci kazandırmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma perspektifinde sosyal sorumluluk ve hak temelli bir öğrenme çerçevesi sunan 3. sınıf öğretim programı toplumsal katılımı öncelikleyen bir eğitsel yapıya dayanmakta ve öğrencilerin demokratik katılım, mesleki farkındalık ve toplumsal değerler bağlamında aktif yurttaşlık becerileri geliştirmelerine olanak tanımaktadır. TYMM HBDÖP’nda SKA sosyal boyutunda yer alan hedeflerin temsil yapısı 2018 HBDÖP’de “kazanım sayısı” düzeyinde SKA’nın temsiline ilişkin Aktaş, Dinçol Özgür ve Yılmaz (2019) tarafından yapılan çalışma bulguları ile karşılaştırıldığında 2018 yılı öğretim programında SKA 4 (Nitelikli Eğitim), SKA 5 (Toplumsal Cinsiyet Eşitliği) ve SKA 16 (Barış ve Adalet) hedeflerine hiç yer verilmediği dikkat çekmektedir. Bu durum, TYMM HBDÖP’nin yalnızca sayısal temsille sınırlı kalmayan; öğrenme çıktıları, uygulama esasları, süreç bileşenleri ve pedagojik yaklaşımlar düzeyinde SKA’nın sosyal boyutunu çok katmanlı biçimde yapılandığına ortaya koymaktadır. Programın bütünsel yapısı, sadece hangi SKA hedefinin kaç kazanımda yer aldığına değil, bu hedeflerin hangi öğrenme deneyimleriyle, hangi değerler ekseninde ve nasıl bir öğretim süreci içinde geliştirildiğine odaklanmaktadır. Dolayısıyla TYMM HBDÖP, 2018 HBDÖP’e kıyasla sosyal sürdürülebilirlik açısından daha sistematik, daha derinlikli ve eyleme dönük bir temsil örüntüsü sunmaktadır.

Araştırma bulguları, TYMM HBDÖP’nda sosyal sürdürülebilirlik hedefleriyle öğrenme alanları ve öğrenme çıktıları arasında kısmi bir uyum sağlandığını, ancak bazı temel sosyal kalkınma önceliklerinin yeterince yansıtılmadığını ortaya koymuştur. Özellikle yoksulluk ve açlık gibi temel toplumsal sorunlara ilişkin öğrenme kazanımlarının sınırlı düzeyde yer alması dikkat çekicidir. Oysa sosyal sürdürülebilirliğin temel amacı, toplumun tüm bireylerinin temel ihtiyaçlarının karşılanması ve yaşam kalitelerinin artırılmasıdır (Bilgili, 2017). Bu doğrultuda eğitim programlarının, öğrencilerin toplumsal sorunları tanıma, analiz etme ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirme becerilerini destekleyici şekilde yapılandırılması gerekmektedir (Doğan, 1994). Ancak mevcut programın öğrenme çıktılarında bu becerilere sınırlı şekilde yer vermesi, öğrencilerin toplumsal meselelere duyarlılık geliştirmelerini ve sosyal sorunlar karşısında çözüm üretici bir bakış açısı kazanmalarını engelleyebilir. Bu nedenle, öğretim programının sosyal sürdürülebilirlik açısından, özellikle yoksullukla mücadele, açlıkla başa çıkma ve toplumsal refah gibi alanları, daha kapsamlı ve sistematik biçimde ele alacak şekilde yeniden gözden geçirilmesi önerilmektedir. Ayrıca bu kazanımların, yerel ve küresel düzeyde yaşanan örnek olaylar ve gerçek yaşam öyküleriyle desteklenerek öğrencilere sunulması hem öğrenme derinliğini artıracak hem de öğrencilerin sosyal sorumluluk bilinci geliştirmelerine katkı sağlayacaktır. Bu tür bir yaklaşım, eğitimi yalnızca bilgi aktarımı değil, aynı zamanda toplumsal dönüşümün bir aracı haline getirecektir.

KAYNAKÇA

- Ainscow, M. (2020). Promoting inclusion and equity in education: lessons from international experiences. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*, 6(1), 7–16.
<https://doi.org/10.1080/20020317.2020.1729587>
- Aktaş, F., Dinçol Özgür, S. ve Yıllmaz, A. (2020). İlköğretim Programlarının BM 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Açısından İncelenmesi. *Karaelmas Fen ve Mühendislik Dergisi*, 10(1), 61-70.
- Bilgili, M. Y. (2017). Ekonomik, ekolojik ve sosyal boyutlarıyla sürdürülebilir kalkınma. *Journal of International Social Research*, 10(49), 559-569.
- Brundtland, G.H. (1987) Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development. Geneva, UN-Dokument A/42/427. <http://www.un-documents.net/ocf-ov.htm>
- Doğan, İ. (2019). Bilgi toplumu: Uzun ince bir yol. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 27(1), 97-111.
https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000422

- Florian, L. and Spratt, J. (2013) Enacting Inclusion: A Framework for Interrogating Inclusive Practice. *European Journal of Special Needs Education*, 28, 119-135. <https://doi.org/10.1080/08856257.2013.778111>
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *Educational Communication & Technology Journal*, 30(4), 233–252.
- IISD. (2012). *Sustainable imeline*. The International Institute for Sustainable Development. https://www.iisd.org/system/files/publications/sd_timeline_2012.pdf
- Leicht, A., J. Heiss, & W. J. Byun (Eds.) (2018). *Issues and Trends in Education for Sustainable Development*. UNESCO.
- MEB. (2023). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Taslağı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2024). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı (1, 2 ve 3. sınıflar): Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage Publications, CA.
- Mogalakwe, M. (2009). The documentary research method – using documentary sources in social research. *Eastern Africa Social Science Research Review* 25(1), 43-58. <https://dx.doi.org/10.1353/eas.0.0006>
- OECD. (2008). *Promoting sustainable consumption: Good practices in OECD countries*. OECD. <https://doi.org/10.1787/351d2dc6-en>
- Öztürk, M. (2017). Sürdürülebilir gelişme odaklı eğitim: Kuramsal çerçeve, tarihsel gelişim ve uygulamaya dönük öneriler. *İlköğretim Online*, 16(4), 1-11. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2017.342997>
- Patton, M. Q. (2025). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Pegem Akademi, Ankara.
- Tilbury, D. (2011). *Education for sustainable development: An expert review of processes and learning*. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000191442>
- UN. (2002). *United Nations decade of education and sustainable development*. UN General Assembly. www.un-documents.net/a57r254.htm
- UNESCO. (2017a). *A guide for ensuring inclusion and equity in education*. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000248254>
- UNESCO. (2017a). *Education for Sustainable Development Goals: Learning objectives*. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- UNESCO. (2017b). *Education for Sustainable Development Goals: Learning objectives*. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- United Nations [UN]. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>

- United Nations [UN]. (2015). Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yin, R. K. (2011). *Qualitative research from start to finish*. Guilford, NY.

THE REPRESENTATION OF THE SOCIAL DIMENSION OF THE 2030 SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS IN THE TÜRKİYE CENTURY EDUCATION MODEL LIFE SCIENCES COURSE CURRICULUM

EXTENDED SUMMARY

In response to global environmental, economic, and societal challenges, development is no longer measured solely by economic growth. The United Nations' Sustainable Development Goals (SDGs), launched in 2015, offer a holistic approach to development, encompassing social sustainability elements such as equality, human rights, gender equity, quality education, and civic participation. Education is a critical means of implementing SDGs, fostering not only individual transformation but also societal progress. Specifically, SDG 4.7 emphasizes equipping all learners with the knowledge, skills, values, and attitudes that support sustainable development, global citizenship, peace, and cultural diversity by 2030. The Life Sciences Course Curriculum aligns with these goals by nurturing responsible, aware, and culturally grounded individuals

The concept of sustainability itself, first articulated in the 1987 Brundtland Report, embraces an integrated perspective that balances environmental conservation, economic growth, and social equity. The SDGs' 17 goals and 169 targets span diverse priorities, aiming not only for policy-level change but also for educational transformation to instill conscious and competent future citizens.

The Education for Sustainable Development (ESD) framework, as described by UNESCO, calls for comprehensive educational strategies that promote critical thinking, ethical values, and the ability to address complex global problems. In this context, the Türkiye Century Education Model (TCEM) has emerged as a contemporary educational model rooted in local values and universal principles. TYMM's focus on cognitive, emotional, social, and moral development aligns particularly well with the social dimension of the SDGs.

The Life Sciences curriculum integrates multiple disciplines and emphasizes a holistic learning experience tailored to young children's developmental needs. It supports learning outcomes connected to SDGs, such as Quality Education (4), Gender Equality (5), Reduced Inequalities (10), Peace and Justice (16), and Partnerships for the Goals (17). The study highlights that incorporating SDGs into national curricula is not merely a matter of content alignment, but also a call for values-based pedagogical transformation. This study aims to analyze how SDG-related social goals are represented in TCEM's Life Sciences Course

Program elements, offering insights into fostering sustainable and socially responsible education policies in Turkey.

METHODOLOGY

This study employed a qualitative research design based on document analysis to examine how the Türkiye Century Education Model (TCEM) Life Sciences Course Curriculum (LSCC) aligns with the social dimension of the UN 2030 Sustainable Development Goals (SDGs). Two main documents were purposefully selected: the official TCEM LSCC published by the Turkish Ministry of National Education and the UN SDGs booklet issued by Türkiye's Presidential Strategy and Budget Office. These sources were analyzed thematically, focusing on social sustainability.

To ensure methodological rigor, credibility was addressed through expert validation by curriculum and sustainability scholars. Transferability was supported by rich contextual descriptions, while confirmability and dependability were achieved through systematic documentation and coder agreement, which reached 87%, exceeding the accepted threshold for consistency in qualitative research.

The data were examined using content analysis, with codes and themes developed around SDG dimensions: environmental, economic, and social dimensions of the SDGs. Social goals—including SDG 4 (Quality Education), SDG 5 (Gender Equality), and SDG 16 (Peace, Justice, and Strong Institutions)—were mapped against TYMM curriculum components, including objectives, implementation principles, learning areas, and outcomes. Each component was cross-referenced with relevant SDG targets using conceptual and official curriculum codes (e.g., HB.1.1.1).

FINDINGS

The findings demonstrate that TCEM LSCC aligns with the social dimension of the UN 2030 SDGs. Across the curriculum's special objectives, implementation principles, and learning outcomes for grades 1 through 3, multiple SDGs—particularly SDG 4, SDG 10, and SDG 16—are substantively integrated.

The curriculum's special objectives promote individual self-awareness and social responsibility, linking to goals such as SDG 3, SDG 5, and SDG 12. These aims are reflected in the student learning outcomes related to emotional literacy, safety awareness, democratic values, and sustainability. However, the findings also reveal that some goals—particularly SDG

1 (No Poverty), SDG 2 (Zero Hunger), and SDG 5—are less frequently addressed, suggesting an imbalance across key social-development priorities.

The implementation principles of the TYMM LSCC align closely with inclusive and learner-centered pedagogical strategies. Fourteen principles are tied to SDG 4, and five are tied to SDG 10. These emphasize interdisciplinary learning, context-based planning, emotional development, support for learner diversity, and participatory classroom environments.

Grade-specific findings show that first-grade content introduces social SDGs through topics such as safety, family, and environment. Second-grade content deepens this with values-based learning and active citizenship, while third-grade elements expand representation to include SDGs 1, 8, and 17, incorporating themes such as civic engagement and social solidarity.

DISCUSSIONS, CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

This study investigates how the TCMM LSCC reflects the social dimension of the United Nations 2030 Sustainable Development Goals (SDGs). The findings highlight that the curriculum adopts a dual focus on personal awareness and social responsibility, particularly aligning with SDG 3 (Good Health and Well-Being) and SDG 4 (Quality Education). The curriculum's objectives are designed to support students in understanding themselves, discovering their strengths, and developing healthy lifestyles, emphasizing both cognitive and emotional development.

However, the study revealed limited representation of key social goals, such as SDG 1 (No Poverty), SDG 2 (Zero Hunger), SDG 5 (Gender Equality), and SDG 10 (Reduced Inequalities), raising concerns about the curriculum's ability to cultivate sensitivity to social justice and equity. To address this gap, the inclusion of student-centered content and activities aligned with underrepresented SDGs is recommended.

The program's implementation principles show strong conceptual alignment with SDG 4 and SDG 10, emphasizing inclusive education practices such as differentiated instruction, emotional and social development, and interdisciplinary collaboration. These principles help to construct equitable and supportive learning environments.

Grade-specific analysis shows that 1st-grade content lays the foundation for SDG-related awareness, with connections to SDG 11 (Sustainable Cities and Communities) and SDG 12 (Responsible Consumption and Production). In the 2nd and 3rd grades, learning outcomes deepen to include themes of active citizenship, democratic participation, and social values, with

increased integration of SDG 8 (Decent Work), SDG 16 (Peace, Justice, and Strong Institutions), and SDG 17 (Partnerships).

Compared to its 2018 predecessor, TCEM LSCC demonstrates a more layered and action-oriented structure for social sustainability. Nevertheless, it still requires improvements in addressing poverty, hunger, and equality more holistically through practical and locally grounded educational content.